

Sygn. akt I ACa 1003/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. F. i B. F.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o naprawienie szkody górniczej

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 26 maja 2015 r., sygn. akt II C 506/14,

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powodów 41 269,48 (czterdzieści jeden tysięcy dwieście sześćdziesiąt dziewięć i 48/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 maja 2015 roku,

b) oddala powództwo w pozostałym zakresie,

c) nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) od pozwanej 2 460 (dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów sądowych, a od powodów z zasądzzonego roszczenia 1 500 (tysiąc pięćset) złotych z tytułu części wydatków sądowych, odstępując od obciążania ich przypadającą na nich częścią nieuiszczonej opłaty sądowej,

d) zasądza od powodów na rzecz pozwanej 2 100 (dwa tysiące sto) złotych z tytułu kosztów procesu;

2) zasądza od powodów na rzecz pozwanej 4 000 (cztery tysiące) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) 2 064 (dwa tysiące sześćdziesiąt cztery) złote z tytułu opłaty od apelacji, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Joanna Naczyńska

Sygn. akt I ACa 1003/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26. maja 2015r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej (...) SA w K. solidarnie na rzecz powodów J. F. i B. F. 155.120,39zł z ustawowymi odsetkami od 26 maja 2015r. z tytułu kosztów rozbiórki budynku mieszkalnego usytuowanego w B. przy ul. (...) oraz nakazał pozwanej naprawienie szkody górniczej przez naprawę ogrodzenia tej nieruchomości i nawierzchni brukowej przy domu. Nadto nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach 11.711zł z tytułu kosztów sądowych i zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie 7.217zł z tytułu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu iż w wyniku eksploatacji górniczej pozwanej uszkodzeniu uległo ogrodzenie nieruchomości powodów oraz nawierzchnia brukowa przy domu. Naprawa ogrodzenia polega na: demontażu przęseł nad dylatacjami, ponownym ich montażu z regulacją, przemurowaniu pęknięć podmurówek ogrodzenia południowego, skuciu pasami tynków w miejscach pęknięć, a następnie uzupełnieniu tych tynków, malowaniu farbą emulsyjną oraz na rozkuciu i zabetonowaniu pęknięć podmurówek ogrodzenia wschodniego, zerwaniu okładziny z płytek klinkierowych na długości jednego metra w rejonie pęknięć, a następnie na uzupełnieniu, demontażu i ponownym montażu bram wjazdowych z regulacją oraz wykonanie robót towarzyszących. Koszt tych prac wyniesie 6.169,61zł i nie będzie przekraczać wartości tego ogrodzenia. Natomiast naprawa nawierzchni brukowej, z uwagi na charakter uszkodzeń, sprowadzi się do jej rozbiórki, a następnie wykonania na nowo z wykorzystaniem tego samego materiału. Koszt tych prac wyniesie 27.387,82zł. Sąd Okręgowy ustalił, iż szkody górnicze ujawniły się także w budynku mieszkalnym, którego naprawa jest nieopłacalna, co zostało wykazane w sprawie jaka toczyła się między stronami przed Sądem Okręgowym w Katowicach pod sygn. akt XX Cgg 86/07. Ustalił, iż powodem rozbiórki budynku nie jest zagrożenie bezpieczeństwa użytkownika budynku, ale uciążliwość typu użytkowego uniemożliwiająca normalną eksploatację budynku w świetle jego charakteru funkcjonalnego. Stwierdził, iż z uwagi na usytuowanie budynku, a zwłaszcza odległość od granic posesji, roboty rozbiórkowe można prowadzić wyłącznie sposobem ręcznym. Zastrzegł, iż przed przystąpieniem do rozbiórki powodowie będą musieli zlecić opracowanie projektu budowlanego rozbiórki oraz uzyskać stosowne pozwolenie. Koszty rozbiórki budynku wyniosą 126.114,14zł netto (155.120,39zł z podatkiem od towarów i usług).

Przyjmując, iż szkody których naprawienia domagają się powodowie mają charakter ciągły i postępowały od roku 2012, Sąd Okręgowy stwierdził, iż podstawę prawną żądania ich naprawienia stanowią regulacje ustawy z 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2014r., poz. 613; dalej p.g.g.), a w szczególności art. 144 ust. 1, art. 146 ust. 1 i art. 147 ust.3. Uznał, iż rozbiórka budynku mieszkalnego jest konieczna i nieunikniona, bo stan budynku jest zły i stale się pogarsza, a powodowie muszą być przygotowani na poniesienie kosztów rozbiórki. Odwołując się obowiązującej na gruncie prawa cywilnego zasady pełnego odszkodowania, stwierdził, iż zasądzenie na rzecz powodów kosztów rozbiórki nie doprowadzi do ich bezpodstawnego wzbogacenia. Konkluzje te legły u podstaw uwzględnienia powództwa o zapłatę 155.120,39zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wyrokowania. O odsetkach tych Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. Natomiast, uznając, iż naprawa szkód powstałych w ogrodzeniu i nawierzchni jest ekonomicznie opłacalna nałożył na pozwaną obowiązek przywrócenia ich do stanu poprzedniego. Kosztami procesu, w oparciu o art. 98 k.p.c., na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu obciążył pozwaną.

Apelację od wyroku wniosły obie strony. Powodowie zaskarżyli wyrok w części nakazującej pozwanej naprawienie szkody w ogrodzeniu i nawierzchni przez restytucję naturalną. Domagali się zmiany wyroku w tej części przez zasądzenie od pozwanej na ich rzecz kwoty 41.269,48zł, stanowiącej sumę kosztów naprawienia ogrodzenia (6.196,61zł plus VAT) i kosztów naprawy nawierzchni brukowej (27.382,82zł plus VAT). Alternatywnie wnosili o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wywodzili, iż rozstrzygnięcie nakazujące przywrócenie stanu poprzedniego narusza przepisy prawa materialnego, a to 363§1 k.c. w zw. z art. 145 p.g.g. ponieważ nie domagali się restytucji, lecz zapłaty, a Sąd był związany dokonany przez nich wyborem sposobu naprawienia szkody.

Natomiast pozwana zaskarżyła wyrok w części zasądzającej koszty rozbiórki w kwocie 155.120,39zł z odsetkami. Wnosiła o zmianę wyroku w tej części przez oddalenie powództwa, a alternatywnie o uchylenie wyroku w tej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Zarzuciła, iż Sąd Okręgowy naruszył art. 233§1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie, iż wypłata odszkodowania nie doprowadzi do bezpodstawnego wzbogacenia powodów, jak i naruszył art. 328§2 k.p.c. ponieważ nie wskazał w uzasadnieniu wyroku faktów, które uznał za udowodnione i z jakiej przyczyny, jak i nie wskazał dlaczego innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Nadto, zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 144 ust.1 p.g.g. przez przyjęcie, iż szkoda, o której mowa w tym przepisie poniesiona przez powodów obejmuje również koszty równe kosztom niedokonanej rozbiórki budynku i naruszenie art. 361§2 k.c. w zw. z art. 145 p.g.g. przez zasądzenie na rzecz powodów odszkodowania za szkodę, której nie ponieśli. Wywodziła, iż powodowie nie zgodzili się, by pozwana dokonała rozbiórki budynku, stwierdzając iż satysfakcjonuje ich jedynie wypłata odszkodowania, co w ocenie pozwanej wskazuje na to, iż w rzeczywistości nie zamierzają przystąpić do prac rozbiórkowych, a roszczenie powodów jest co najmniej przedwczesne.

Obie strony wnosiły o oddalenie apelacji przeciwnika. Nadto wnosiły o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Poza sporem w sprawie pozostaje, iż uszkodzenia w ogrodzeniu nieruchomości powodów i nawierzchni brukowej przy budynku powstały wskutek eksploatacji górniczej, za którą odpowiada pozwana. Niekwestionowanym też pozostaje, iż powodom zostało wypłacone jednorazowe odszkodowanie za budynek mieszkalny, którego kosztów rozbiórki dochodzą, oraz, że naprawa tego budynku jest ekonomicznie nieopłacalna. Strony nie kwestionowały też ustalonych przez Sąd kosztów naprawy ogrodzenia i nawierzchni brukowej oraz kosztów rozbiórki budynku wyliczonych przez biegłego sądowego. Pozwana nie kwestionowała zasady swej odpowiedzialności. Kwestią sporną pozostawała natomiast i nadal pozostaje subsumpcja prawna tychże ustaleń. W tym stanie rzeczy zarzuty pozwanej, jakoby doszło do naruszenia przepisów procesowych - art. 233 §1 i art. 328 § 2 k.p.c. nie mogły odnieść skutku. Wprawdzie uzasadnienie zaskarżonego wyroku ogłoszone przez Sąd Okręgowy nie jest ani staranne, ani precyzyjne, niemniej z uwagi na bezsporność wszystkich istotnych ustaleń faktycznych i wskazania przez Sąd Okręgowy podstawy prawnej rozstrzygnięcia, zaskarżony wyrok poddaje się kontroli instancyjnej.

Dokonując tej kontroli, Sąd Apelacyjny stwierdza, iż Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że skoro szkody górnicze w ogrodzeniu i nawierzchni podwórza ujawniły się po wejściu w życie ustawy Prawo geologiczne i górnicze z 9 czerwca 2011r. podstawę prawną rozstrzygnięcia będą stanowić przepisy tej ustawy. Przepisy tej ustawy znajdują zastosowanie także do szkody górniczej w zakresie kosztów rozbiórki, ponieważ choć zdarzenie wywołujące tę szkodę miało miejsce w czasie obowiązywania starej ustawy (przed 1 stycznia 2012r.), to szkoda powodów jeszcze nie powstała (budynek nie został rozebrany, a nawet nie została wydana decyzja nakazująca rozbiórkę, ani nie zostało wydane pozwolenie na rozbiórkę). Stanowisko to znajduje oparcie w treści uchwały Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013 r., III CZP 75/13 (niepubl.), wyjaśniającej, iż do spraw o naprawienie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w których zdarzenie wywołujące szkodę, jak i jej powstanie, miały miejsce przed dniem 1 stycznia 2012r. stosuje się przepisy ustawy prawo geologiczne i górnicze z 1994r.

Oceniając zasadność roszczeń powodów, mieć należy na uwadze, iż nieruchomości powodów funkcjonalnie jako całość służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych ich rodziny. Wybrukowane dojście i dojazd do budynku mieszkalnego służą korzystaniu z tego budynku, nie mają samodzielnej funkcji. Sposób naprawienia wszystkich szkód górniczych jakie ujawniły się na nieruchomości powodów powinna cechować spójność, celowość, gospodarność i racjonalność. Cech tych nie sposób przypisać rozstrzygnięciu nakazującemu przywrócenie stanu poprzedniego uszkodzonej kostki brukowej przez jej rozebranie i ułożenie na nowo wokół budynku przeznaczonego do rozbiórki. Te same uwagi dotyczą ogrodzenia nieruchomości, które wprawdzie nie jest już tak ściśle związane z budynkiem, lecz nawet przy ręcznej rozbiórce budynku z dużym prawdopodobieństwem przynajmniej częściowo trzeba będzie je rozebrać, by umożliwić przeprowadzenie prac rozbiórkowych i wywóz gruzu, a następnie nowe zagospodarowanie działki. Szkody w nawierzchni brukowej i ogrodzeniu powinny zatem zostać naprawione przez zapłatę odszkodowania, które zostało oszacowane na kwotę 27.387,82zł netto, równoważną kosztom pełnego odszkodowania za nawierzchnię brukową (z założeniem ponownego wykorzystania materiału, z którego jest wykonana) i na kwotę 6.169,61zł netto, nie przekraczając wartości tego ogrodzenia. Trafnie też w tej materii powodowie akcentowali, że regulacje art. 363§1 k.c. w zw. z art. 145 p.g.g. przyznają im uprawnienie do dokonania wyboru sposobu naprawienia szkody, który to wybór jest dla Sądu wiążący. Konkluzje te prowadziły do uwzględnienia apelacji powodów w całości i zasądzenia od pozwanej na ich rzecz odszkodowania pieniężnego za szkody w nawierzchni brukowej i ogrodzeniu, tj. w kwocie 41.269,48zł. W związku z tym, że powodowie są małżeństwem, w którym obowiązuje ustrój wspólności majątkowej, kwotę tę Sąd zasądził na ich rzecz łącznie (nie solidarnie). Uwzględnił też roszczenie o zasądzenie odsetek od dnia 26 maja 2015r., a to w oparciu o art. 481 §1 k.c. w zw. z art. 455 k.c., jako że w tej dacie, pozwana była już bezsprzecznie w opóźnieniu ze świadczeniem odszkodowawczym, do spełnienia którego została wezwana.

Z kolei pozwana w swej apelacji trafnie zarzuca, że roszczenie powodów o zasądzenie na ich rzecz kosztów rozbiórki jest co najmniej przedwczesne. Poza sporem pozostaje, iż co do zasady koszty rozbiórki budynku, którego naprawa jest niemożliwa lub ekonomicznie nieopłacalna stanowią element odszkodowania należnego poszkodowanemu ruchem zakładu górniczego. Niemniej, pomimo tego, że naprawa budynku jest nieopłacalna i nieunikniona, nie da się obronić stanowiska Sądu Okręgowego, że roszczenie powodów o zasądzenie kosztów rozbiórki tego budynku jest już wymagalne. Stosownie do art. 361§2 k.c. odszkodowanie nie może przewyższać poniesionej szkody, zaś rozmiar szkody wyznacza uszczerbek w majątku poszkodowanego spowodowany zdarzeniem, które wywołało szkodę. Powodowie nie rozebrali budynku, jak dotąd nie została wydana decyzja, nakazująca im rozbiórkę budynku (w trybie art. 67 ust. 1 Prawa budowlanego). Nie wystąpili o wydanie pozwolenia na rozbiórkę budynku (w trybie art. 32 - 34 Prawa budowlanego). W tej sytuacji szkoda w ich majątku jeszcze nie powstała, a roszczenie o jej naprawienie nie stało się wymagalne. Co więcej z ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji na podstawie opinii biegłego sądowego K. wynika, że aktualny stan budynku mieszkalnego, choć uciążliwy dla jego mieszkańców, nie zagraża bezpieczeństwu konstrukcji, a powodowie nadal w nim zamieszkują i go użytkują. Rację ma zatem pozwana wywodząc, iż roszczenie powodów jest co najmniej przedwczesne, a wypłacenie odszkodowania obejmującego koszty rozbiórki prowadziłoby do bezpodstawnego wzbogacenia powodów. Konkluzje te doprowadziły do uwzględnienia w całości także apelacji pozwanej.

Z tych to też przyczyn, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. – z obu apelacji – zmienił zaskarżony, jak w pkt. 1a) i 1b) sentencji. Zmiana ta skutkowałą koniecznością zmiany rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji, jak w pkt. 1 c) i 1 d). Mianowicie przy przyjęciu zasady odpowiedzialności za wynik procesu, jak i mając na uwadze, iż powodowie utrzymali się ze swym żądaniem w 21%, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2014r., poz. 1025 ze zm.; dalej u.o.k.s.) nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach, z tytułu kosztów sądowych: od pozwanej - 2.460zł (opłata sądowa od uwzględnionej części powództwa, tj. 2.064 zł i ok. 21% kosztów opinii biegłego), natomiast od powodów z zasądzzonego roszczenia-1.500zł (pozostała część kosztów opinii biegłego). Rozliczając stosunkowo i adekwatnie do ostatecznego wyniku sporu koszty zastępstwa procesowego w stawkach minimalnych, tj. 3.600zł (określonych w § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu; tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 461 ze zm. oraz w § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu; tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.490 ze zm.), jako że obie strony były reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników, zasądził od powodów na rzecz pozwanej 2.100zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł w oparciu o art. 102 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., zasądzając od powodów na rzecz pozwanej 4.000zł, a zatem tylko część pełnych kosztów procesu (wynoszących 8.657zł), którymi powinni zostać obciążeni powodowie przy zastosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu. Na koszty postępowania apelacyjnego wywołanego apelacją powodów składało się wynagrodzenie pełnomocnika każdej ze stron, w stawce po 1.800zł (§ 6 pkt. 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 przywołanego wyżej rozporządzenia w sprawie stawek adwokackich i § 6 pkt. 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 2 przywołanego wyżej rozporządzenia w sprawie stawek radcowskich). Koszty tej apelacji w całości powinna ponieść pozwana (powinna zwrócić powodom 1.800zł). Natomiast na koszty postępowania wywołanego apelacją pozwanej składała się opłata od apelacji w kwocie 7.757zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika każdej ze stron, w stawce po 2.700zł (§ 6 pkt. 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 przywołanego wyżej rozporządzenia w sprawie stawek adwokackich i § 6 pkt. 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 2 przywołanego wyżej rozporządzenia w sprawie stawek radcowskich). Koszty tej apelacji powinni w całości ponieść powodowie (powinni zwrócić pozwanej 10.457zł). Zestawienie matematyczne tych kosztów prowadziłoby do obciążenia powodów kwotą 8.657zł (10.457zł – 1.800zł). Niemniej Sąd Apelacyjny uznał, iż charakter roszczeń objętych pozwem i przedwczesność roszczenia o zapłatę kosztów rozbiórki przemawia za zastosowaniem w odniesieniu do powodów dobrodziejstwa art. 102 k.p.c. Nadto, na podstawie art. 113 ust. 1 u.o.k.s. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach 2.064zł z tytułu opłaty od uwzględnionej apelacji powodów, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni.

SSO Aneta Pieczyrak SSA Piotr Wójtowicz SSA Joanna Naczyńska

- Pisulińska